

Naam: C.M. Steenberg
Datum: 26 april 2022
Team/teamonderdeel: CZ Strategie en Bestuursadvies

Collegevoorstel

Onderwerp	Start Wet open overheid per 1 mei 2022
Advies	Bespreekstuk
Is er een uiterste behandeldatum?	Ja, voor 1 mei 2022
Portefeuillehouder	A.J. Gerritsen
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	Raadsbrief

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

De Wet open overheid (Woo) treedt op 1 mei 2022 in werking en vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De gevolgen van de Woo staan in de bijlage 'Impact Wet open overheid december 2021' en vergen veel van de gemeente, vanwege het verplicht publiceren van documenten in 11 categorieën en de cultuurverandering die dat vraagt. De informatiehuishouding moet op orde zijn. De documenten moeten digitaal toegankelijk en functioneel juist zijn, in eenvoudig taalgebruik. De invoering van de Woo is via een concernproject te volgen langs de verplicht in de begroting te ontwikkelen paragraaf openbaarheid en duurt 5 à 8 jaar naar inschatting van het Rijk. Het college heeft besloten om het beleidsniveau van invoering van de Woo vast te stellen op 'basis'. Hiermee wordt aan de eisen van de Woo voldaan en waar mogelijk wordt hieraan eerder voldaan.

Voorgesteld besluit BenW

1. Kennis te nemen van de bijlage 'Impact Wet open overheid december 2021'.
2. Het beleidsniveau waarop de Woo wordt uitgevoerd vast te stellen op 'basis', zodat op het juiste moment aan de eisen wordt voldaan en waar mogelijk eerder zoals de Woo ook bepleit.
3. Voor 1 mei 2022 als Woo-contactpersoon voor het bestuursorgaan college van BenW aan te wijzen de heer A. Lindeboom, kwaliteitsmedewerker van het Klantcontactcentrum en deze zichtbaar en vindbaar op de website van de gemeente kenbaar te maken, samen met hoe de organisatie werkt.
4. Op korte termijn het projectplan Woo ter besluitvorming aan het college voor te leggen.
5. Het periodiek inzicht op de werking en samenhang monitoren in de verplicht te ontwikkelen 'paragraaf openbaarheid', vanaf de Programmabegroting 2023.
6. De raad met een raadsbrief hierover te informeren.

Voorgesteld besluit Burgemeester

1. Voor 1 mei 2022 als Woo-contactpersoon voor het bestuursorgaan burgemeester aan te wijzen de heer A. Lindeboom, kwaliteitsmedewerker van het Klantcontactcentrum en deze zichtbaar en vindbaar op de website van de gemeente kenbaar te maken, samen met hoe de organisatie werkt.

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) is op 5 oktober 2021 vastgesteld door de Eerste Kamer en treedt vanaf 1 mei 2022 gefaseerd in werking, voor wat betreft het verplicht publiceren van documenten in nieuwe categorieën. De Woo vervangt de Wob per 1 mei 2022 zonder terugwerkende kracht of overgangsrecht. De wet beoogt overheden opener te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken, en daarmee vertrouwen van de inwoners meer terug te krijgen. De bijlage 'Impact Wet open overheid' (INT-81943) schetst de gevolgen in brede zin voor de gemeente Almelo. Vanaf juli 2012 is de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Wet open overheid begonnen. Eerst nog als Nieuwe Wet openbaarheid van bestuur. Later als Wet open overheid vastgesteld om, nadat de uitvoerbaarheid werd betwijfeld, sterk gewijzigd te worden vastgesteld. Waarbij de actualiteit over het rapport van de toelagenaffaire 'Ongekend onrecht' aanleiding was voor meer aangenomen moties en amendementen in de Tweede Kamer. Het bereik van de Woo gaat veel verder dan de Wob. De invoering van de Woo betekent voor de organisatie niet alleen omvangrijke verplichtingen, zoals het openbaar maken van documenten, maar vooral een cultuurverandering. In de zin van de Woo betekent dat ontwikkeling van kennis, houding en gedrag. Het actief publiceren en dus AVG-proof (Algemene Verordening Gegevensbescherming) maken van documenten in 11 informatiecategorieën¹, vereist dat de informatiehuishouding op orde is, wat ook een verplichting is vanuit de Archiefwet 1995² en nogmaals wordt bevestigd. Evenals het duurzaam toegankelijk maken van de informatiedragers, via een landelijk op te richten platform 'PLOOI' (Platform Open OverheidsInformatie). Dat gaat verder dan technisch mogelijk maken en functioneel juist, het moet ook eenvoudig taalgebruik zijn, zodat het echt duurzaam toegankelijk is. Een interessante uitdaging vooral ook voor de overheid als wetgever zelf. Het Rijk stelde financiële middelen beschikbaar voor de Woo die in de Programmabegroting 2022 volledig zijn gereserveerd voor de wijzigingen die de overgang van de Wob naar de Woo vereist, om het doel te bereiken.

Beoogd effect

De Wet open overheid (Woo) beoogt een *transparanter* en *actief openbaar makende* overheid te bereiken, om zo het *belang van openbaarheid van publieke informatie* voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling *beter* te dienen. Vanuit dit perspectief start vanaf 1 mei de implementatie. Omdat het effect van de Woo alle programma's raakt schrijft de wetgever voor via een verplichte 'paragraaf openbaarheid' de beleidsvoornemens, de uitvoering en verantwoording periodiek te *monitoren*. Als we *meer* informatie beschikbaar stellen, alles wordt openbaar tenzij, ontstaat er een *andere* relatie met de samenleving. De pilot met landelijke publicatie³ waar de gemeente Almelo aan deelneemt loopt al meerdere jaren. De verwachting over het aantal Woo verzoeken is uiteenlopend. Naarmate er steeds *meer* openbaar wordt, dat *beter* vindbaar is, kan dat betekenen dat er minder Woo-verzoeken zullen komen, die specifiek zijn. De aan te wijzen contactpersoon kan dat proces met menselijke maat *versnellen* en *optimaliseren*, de monitor zal het uitwijzen.

Argumenten voor

1.1 De bijlage geeft de impact van Wob naar Woo weer voor de gemeente Almelo

Om te bepalen wat het vraagt om de Woo uit te voeren is er door de gemeente een 'Impact Wet open overheid' (bijlage INT-81943) opgesteld. Daaruit blijkt wat minimaal nodig is om de Woo gefaseerd uit te kunnen voeren. Het gaat ruwweg over de cultuurverandering en voor de wetgever het invoeren van de menselijke maat, het gebruik van systemen met processen en wijzigingen die daarin nodig zijn om aan de nieuwe eisen te voldoen. Wat de ambities zijn van Almelo en hoe we dat door samen te werken op regionaal en landelijk niveau kunnen realiseren. Tot slot de door het Rijk beschikbare en de raad gereserveerde middelen en aanbevelingen over de aanpak.

2.1 Beleidsniveau 'basis' en waar mogelijk meer is een uitdaging

Want dat betekent dat vanaf 1 mei 2022 de Woo-verzoeken binnen 4 weken moeten worden afgehandeld en indien het Woo-verzoek complex of omvangrijk is kan de beslistermijn met 2 weken worden verdaagd. Dat is 2 weken korter dan onder de Wob, terwijl er ook andere

¹ Zie 'Impact Wet open overheid december 2021' in de bijlage (INT – 81943)

² Er is een wetsvoorstel archiefwet 2021, dat zojuist is uitgesteld naar 2024

³ De pilot openraadsinformatie.nl

uitzonderingsgronden gelden. Daarnaast moet vanwege de actieve openbaarmaking de agenda van het college voorafgaand aan het overleg zijn gepubliceerd en de ingekomen post van de raad moet AVG-proof worden gepubliceerd. De verplichte actieve openbaarmaking in 11 categorieën, AVG-proof wordt gefaseerd ingevoerd volgens een nog vast te stellen Algemene maatregel van bestuur. Daarop wordt, waar dat eenvoudig mogelijk is, vooruitgelopen zoals de Woo bepleit, bijvoorbeeld door de Woo-verzoeken zodra mogelijk te publiceren. Via de pilot openraadsinformatie.nl worden de college- en raadsstukken inclusief de Jaarplannen en verslagen al openbaar gemaakt op een landelijk platform, via een automatische dynamische koppeling.

3.1 Bereikbaarheid bestuursorgaan voor informatie via contactpersoon

Want de geactualiseerde organisatieregeling zal samen met het organogram via de website eenvoudig vindbaar zijn, samen met de aan te wijzen contactpersoon Woo ter beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie. De werkzaamheden van een Woo-contactpersoon betreffen met name dienstverlening. In aansluiting op de huidige werkwijze in de gemeente is het 'Klantcontactcentrum' de meest aangewezen goed bereikbare laagdrempelige plek in de gemeente. Een apart aanwijzingsbesluit van de Woo-contactpersoon per bestuursorgaan is bijgevoegd.

4.1 Paragraaf openbaarheid als doorsnede

Het beleidsproces duiden met de uitzonderingsgronden en categorieën uit de Woo vraagt om identificering en standaardisering, want de monitor zal daarover het inzicht en overzicht tonen. Het periodiek zicht op de werking en samenhang monitoren in de verplicht te ontwikkelen 'paragraaf openbaarheid', begint bij de Programmabegroting 2023. Het gaat hierbij om inhoudelijke, functionele en financiële kanten van de invoering van de Woo zoals de wetgever beoogt voor de samenleving. De door het Rijk beschikbaar gestelde financiële middelen die in de Programmabegroting 2022 volledig zijn gereserveerd, worden besteed voor de wijzigingen die de overgang van de Wob naar de Woo vereist, om het doel te bereiken.

5.1 De raad met een Raadsbrief informeren

De raad met een raadsbrief hierover te informeren. Aangezien de raad ook een bestuursorgaan is zal de raad via de Werkgeverscommissie ook een Woo-contactpersoon of -personen aanwijzen. Voor de publicatieplicht zal vanaf 1 mei 2022 ook de ingekomen post AVG-proof moeten worden gepubliceerd, nu gaat dit via een overzicht ingekomen post.

Kanttekeningen

2.1 Beleidsniveau 'basis en hoger' ambiëren

Maar het beleidsniveau 'basis' kan ook hoger worden ingezet, wat een versnelling en grotere investering betekent om eerder aan de publicatieplicht te kunnen voldoen, waarvoor een cultuuromslag in de zin van de Woo in gang wordt gezet.

2.2 Beleidsniveau 'onder basis' is moeilijk genoeg

Het kan ook minder maar dat brengt veel meer risico's met zich mee. Dat kan tot gevolg hebben dat de kortere termijnen niet worden gehaald waarover kan worden geprocedeerd.

3.1 Bereikbaarheid bestuursorgaan met Woo-contactpersoon kan op bezwaren stuiten

Met de Woo-contactpersoon komt de menselijke maat meer naar voren. Vanuit privacyoverwegingen kan dat bezwaren oproepen bij de contactpersoon.

4.1 Paragraaf openbaarheid laat zien waar we staan in vergelijking met andere overheden

Maakt de organisatie met deze monitor vergelijkbaar met andere gemeenten, wat misschien inzichten geeft die onverwacht zijn of op zijn minst uitdagend. Het zal aanleiding kunnen geven voor maatregelen. Het is een wettelijke plicht volgens de Woo artikel 3.5 waarmee de gemeente ook risico's vanuit een ander perspectief kan zien.

Kosten, opbrengsten en dekking

Met de te ontwikkelen 'paragraaf openbaarheid' worden de kosten, opbrengsten en dekking periodiek gemonitord evenals de realisering van de beleidsvoornemens. Via de planning en control documenten zoals de programmabegroting, de tussentijdse rapportages en het jaarverslag zal de 'paragraaf openbaarheid' de voortgang zichtbaar maken. Het karakter van een paragraaf is ook dat het bij alle programma's de werking versterkt. Voor de dekking van de kosten is in de

programmabegroting een reservering gemaakt, van de door het Rijk daarvoor beschikbaar gestelde middelen over een periode van 5 jaar, € 430.000 incidenteel en vanaf 2022 structureel € 70.000 oplopend naar € 140.000 in 2026.

Uitvoering

Voor de uitvoering is een concernproject implementatie Woo gestart met een multidisciplinair samengesteld team. Daarnaast zal met veel functionarissen in en buiten de organisatie op onderdelen worden samengewerkt, afhankelijk van de fase van de implementatie. Ook de aan te wijzen Woo-contactpersoon wordt nauw betrokken. Communicatie is belangrijk evenals de functionaris gegevensbescherming (FG) en de privacy officer (PO).

Waar mogelijk wordt de samenwerking opgezocht met de collega's van de gemeenten Enschede en Hengelo en op regio Twente niveau met bestaande samenwerkingsverbanden. Naast Landelijke samenwerkingsmogelijkheden. Ook op het gebied van trainingen en opleidingen, kennis, kunde en ICT. Met de paragraaf openbaarheid wordt in de monitor de voortgang weergegeven die ook tot besluitvorming zal leiden op de gezette tijden indien nodig. De scope van de implementatie is 5 à 8 jaar. Het meerjarenplan van de Woo als AmvB is er nog niet, die geeft de minimale eisen aan voor de ingangsdatum voor actieve openbaarmaking van de 11 informatie categorieën. Het meerjarenplan komt zodra PLOOI gereed is voor landelijke publicatie.

Bijlagen

Impact Wet open overheid december 2021 (INT – 81943)

Raadsbrief (Raad - 2207179)

Aanwijzingsbesluit (INT – 81959)

Procesinformatie

Intern overleg

Het concernproject implementatie Woo is besproken in het projectteam en met de opdrachtgever van het project.

Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is aan de orde gekomen in het PHO en afgestemd.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

-Via de reguliere persconferentie aandacht besteden aan deze nota. Vooral gericht op het doel en de wijziging die voor het college ook impact heeft door voorafgaand aan de vergadering van het college de agenda te publiceren.

-In de gemeenteadvertentie aandacht besteden gericht op de bereikbaarheid van de gemeente als het om het verkrijgen van informatie gaat. Dankzij de Woo loopt dat via de contactpersoon, die is te vinden via website van de gemeente, evenals hoe het werkt.

-Een persbericht kan een belangrijke aanvulling zijn.

-Het aanwijzingsbesluit voor de Woo-contactpersoon te publiceren op officiële bekendmakingen.nl.